

בהעלותך (120)

לא מספיק שנדע ידיעה זו במוחינו, עיקר העיקרים שנקרב אותה אל החוש, כי כשהחוש יכיר באהבה זו, יעורר את השכל ויביא אותו למעשים.

ספר "לתתך עליון"

הרוצה לשמור על טהרתו, אל יהיה בדרכים וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדָרְךָ לֹא הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח (ט. יג.)

בדרך המוסר דרשו פסוק זה: "וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר", כיצד יכול אדם לשמור על טהרתו? התשובה היא: "וּבְדָרְךָ לֹא הָיָה", אם הוא לא נמצא בדרכים, שם אפשר להיכשל באיסורים שונים, כמו מראות אסורים, ביטול תורה ועוד. אם אדם רוצה לשמור על טהרתו "אשרי יושבי ביתך". בינו נא זאת וראו: בתהלים ישנם שני מזמורים המתחילים ב"אשרי". מזמור אחד (קיט) "אשר תמימי דרך", והשני, אותו אנו אומרים בתפילה "אשרי יושבי ביתך" (פד). הפרק של "אשרי יושבי ביתך" מסתיים ב"תהילת ה' ידבר פי", ואילו הפרק של "אשרי תמימי דרך", מסתיים ב"תעיתי כשה אובד", אגב כך נבוא להעיר בפסוקים אלו, כי הנה צדיקים יש להם נשמה גבוהה, ומדוע הם צריכים להתפלל בקול, וכי לא תישמע תפילתם אם יתפללו בלב? אין זאת אלא כדי להשפיע בתפילתם על אחרים. לזאת אומר דוד המלך: "תהילת ה' ידבר פי", ומדוע דוקא בפה, בהשתפכות הנפש? כדי להשפיע על אחרים, "ויברך כל בשר שם קדשו". והנה בפרק של "אשרי תמימי דרך", מסתיים כאמור ב"תעיתי כשה אובד". מה ההשוואה לשה בדוקא? מדוע לא השוו זאת לחפץ אחר האובד לאדם? זאת מכיון שכאשר השה הולך לאיבוד, לא רק הבעלים מחפשים את השה, אלא השה אף הוא מחפש את בעליו. על זאת אומר דוד המלך: "תעיתי כשה אובד", וכשם שאתה השי"ת מחפש אחרי, אף אני מחפש אחריך.

ספר "יחי ראובן"

וַיֹּאמֶר אֵל נָא תַעֲזֹב אֶתְּנוּ כִּי עַל כֵּן יִדְעָתָּ תִּתְּנֵנוּ בְּמִדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינִים (י. לא)

מה פשר דברי משה רבינו על יתרו "וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינִים"? כתב ה"חתם סופר" וז"ל: לפעמים לא יכול האדם להשיג עומק השגת עצמו, ולא יכול להגיע לאשר הכינו לו מלמעלה לקבל, כי האור גדול מאוד, והא כמשל: הרוצה להביט אל השמש שענינו כהות, וצריך לחצוץ בשמשות העשויות מזכוכית להחשיך את אור השמש שיוכל להינות מאורו. וכל כואבי עיניים כן, מבדילים ביניהם לדבר המובט בעיניים של זכוכית (משקפיים). הנה כי כן יקרה בראית הרוחניות, ועל כן אמרו חז"ל

קח את הלויים מתוך בני ישראל וטהרתם אתם (ח. ו.) איתא במדרש: זה שאמר הכתוב "ה' צדיק יבחן, ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו" (תהלים יא), אין הקב"ה מעלה את האדם לשררה עד שבוחן אותו תחילה, וכיון שהוא עומד בנסיונו הוא מעלה אותו לשררה. וכן אתה מוצא באברהם אבינו נסהו הקב"ה עשר נסיונות ועמד בהן ואח"כ ברכו... וכן אתה מוצא ביצחק.... יעקב וכו'. וכן אצל שבט לוי לאחר שעמדו בנסיון מיד אמר והיו לי הלויים וכו' ע"ש במדרש באריכות. מדרש זה צריך האדם לשנן היטב היטב, דהנה פעמים באים על האדם צרות, סבל, יסורים, ומתרעם על הקב"ה על מה ולמה כל זה. אדרבה צריך הוא לשמוח דמי יודע לאיזה גדולה רוצים למנותו משמים, וכל היסורים הם מבחן לבדוק אם הוא ראוי. "ה' צדיק יבחן", והכל לטובתו ולתועלתו, לנסותו אם יעמוד בזה ויקבל באהבה. נסיון, הוא מלשון נס כמו שנאמר "נתת ליראיך נס להתנוסס" (תהלים ס)

ספר "אוצרות התורה"

חיבת השי"ת לבני ישראל אינה יכולה להקלט במושגינו וְאֶתְּנָה אֶת הַלְוִיִּם נְתָנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בִּגְשָׁת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ (ח. יט)

במכתב שכותב הסבא מקלם זצ"ל הוא מספר: השתוממתי מאוד מאוד על רוב חביבות שיש להקב"ה לישראל, חמש פעמים בפסוק אחד, חוזר השי"ת על המילים "בני ישראל", מה שבחשבון פשוט יראה כל רואה שמספיק היה פעם אחת. אלא שאב המזכיר את בנו חביבו אינו עייף ויגע להזכיר שוב ושוב את בנו חביבו בתואר חיבתו. מוסיף הסבא: אם לא נכתב בתורה לא יאומן, אהבת אב לבנו במידה כזו, כל שכן הקב"ה לבניו בשר ודם. אם הקב"ה הטוב ומטיב כל כך, אוהב אותנו ומשפיע עלינו את הטוב ביותר, כמה אנחנו חייבים להחזיר לו אהבה ולנהוג כפי שהוא מצפה מאיתנו, גם אם לא היה נותן לנו על כך שום שכר. והנה מצינו כמה פעמים שהתורה כותבת ביקורת על מנהיגי ישראל ועל כלל ישראל והיחס לעצם הכתיבה היא כבושה איומה, וכביטוי המובא בחז"ל (שמות רבה ו. א): "נח לו שיהא גורף ביבין שלא נכתב עליו המקרא הזה" וכדו', ומנהיגי ישראל ביקשו שלא יכתב עוונם בתורה, היינו שעצם הכתיבה היא עונש גדול מאוד, אם כן מידה טובה מרובה, יש אומרים פי חמש מאות ויש אומרים פי אלפים (מכות כג.), אם כן, אם חמש פעמים הוזכר פסוק זה ונכפיל אותו באלפים, הרי זה מידה אהבה שאין לנו בה קצה קצהו של מושג. מסיים הסבא את מכתבו,

(תענית ז.): ומתלמידי יותר מכולם, שלפעמים לא ישיג הרב את האור ההוא כי אם באמצעות התלמיד, אשר הוא לו כעינים של זכוכית, שאורו של תלמיד הוא גרוע הרבה ומשיגו, והשיג קושיא אחת ועל ידי אותה הקושיא צופה הרב ומבין התירוץ, ואילולי הקושיא לא השיג הרב התירוץ. וזהו שאמר משה ליתרו: "וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינִים"

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא" בשם החתם סופר משה רבינו, שר ועבד

לֹא כֵן עֲבָדִי מֹשֶׁה בְּכָל יְמֵי נַאֲמָן הוּא (יב. ז)

אינו אומר בעבדי משה, אלא בעבדי במשה, בעבדי אף על פי שאינו משה, במשה אפילו אינו עבדי, כדאי הייתם לירא מפניו (רש"י)

ה"חפץ חיים" היה מבאר מאמר חז"ל, על פי המעשה המובא בגמרא (ברכות לד): ושוב מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבן יוחנן בן זכאי, וחלה בנו של רבן יוחנן בן זכאי, אמר לו: חנינא בני, בקש עליו רחמים ויחיה. הניח ראשו בין ברכיו וביקש עליו רחמים ויחיה. אמר רבן יוחנן בן זכאי: אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בן ברכיו כל היום כולו לא היו משגיחים עליו. אמרה לו אשתו: וכי חנינא גדול ממך? אמר לה: לאו, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך, ואני דומה כשר לפני המלך. השר והעבד אומר ה"חפץ חיים", יש בהם מעלה וחסרון זה לעומת זה: השר אין לו גישה תמידית אל המלך, ולא יוכל לבוא לפניו כל אימת שירצה, אלא בשעות מסוימות ולצרכים חשובים ומוכרח הוא לתאם מראש את הפגישה. תחת זאת, ראוינו עם המלך נושא אופי של חשיבות והשפעתו על המלך רבה. לעומת העבד, אם כי לאישיותו אינה נודעת חשיבות יתירה, הרי שיש בו מעלה זו, שבידו להופיע לפני המלך בכל עת ובכל שעה שירצה. למשה רבינו, עבד ה', העניקו כאחת זכויותיהם של השר והעבד: בעבדי אף על פי שאינו משה, במשה אפילו אינו עבדי, הוא יכול להכנס לפני המלך כל אימת שירצה, וכשהוא בא, השפעתו עצומה.

ספר "ומתוך האור"

וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר אֶל-נָא רָפָא נָא לָהּ (יב. יג)
מהו לאמר, השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו (רש"י)

לשם מה היה צריך לתשובה, והלא יכול היה לברר דבר זה על פי סימניו של רב חנינא בן דוסא: אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהיא מקובלת (ברכות לד)? ברם רש"י אומר שלפיכך לא האריך משה בתפילה, שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה בתפילה. ולגבי תפילה קצרה אינו יפה סימנו של רבי חנינא בן דוסא, שכן מספר מילים קצרות שגורות תמיד בפה, לכן ביקש משה תשובה. **ספר "מענינה של תורה"**

הלכה: כיבוד אב ואם

סתירת והכרעת דברי אביו שלא בפניו ולאחר מותו

כתב השו"ע (יו"ד ס' ר"מ ה"ב) ולא סותר את דבריו בפניו. ובפסקים ותשובות (אות ח) כתב: הנה לענין הכרעת דבריו כתב השו"ע להדיא שמותר שלא בפניו, ואדרבה זהו כבודו שאומר לאחרים שנראים דברי אביו. אבל לענין סתירת דברים נחלקו בזה גדולי האחרונים, והכרעת רבים מהפוסקים להתיר לסתור דבריו שלא בפניו. וה"ה לסתור דבריו בכתיבה, זה ג"כ נחשב שלא בפניו, ובתנאי שהכתב לא יבוא לידי אביו. וכן הדין סתירת דבריו לאחר מיתה. אמנם יש לציין שיש מהאחרונים שכתבו שהיתר זה הוא רק בדברי תורה ולא במילי דעלמא, אבל מסתימת הפוסקים נראה להתיר שלא בפניו בכל אופן.

ספר "פסקים ותשובות"

פתגם: קל יותר לגלות שקר, מלשקר בגלוי

ספר "שמחלה"

חקירה: נדר

המעשה בעצמו הוא אסור, או שהאיסור הוא רק לחלל את דיבורו. (קובץ הערות יח-כ: לחלל את דיבורו)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: הכאת על חטא

החפץ חיים היה אומר: השם יתברך מוחל וסולח, לא למי שמכה על ליבו בוידוי, על חטא, אלא למי שליבו מכה אותו ונוקפו על החטא שחטא.

ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף קנח)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, ששה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת, מרים ברכה בת מלכה ואריה יעקב בן חוה. ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל, ויקטור חי בן יקוטא.

